Heerlen

Voorstel

gemeenteraad

Vergadering:
gemeenteraad Heerlen

Vergaderdatum:

Registratienummer:
BWV-21001346

Agendapunt:

Heerlen,
21 september 2021

Onderwerp
Culturele Agenda 2022-2024

Inleiding/aanleiding

Vanaf 2009 werkt de gemeente met een Culturele Agenda, het cultuurbeleid van gemeente Heerlen, die gelijk oploopt met de cultuurcyclus van het Rijk en de provincie. Deze cultuurcyclus heeft een doorlooptijd van vier jaar. De 'oude' Culturele Agenda liep aanvankelijk tot en met 2020. Vanwege de uitbraak van Covid-19 in 2020 en de daarmee gepaard gaande onzekerheid voor de cultuursector is besloten om de Culturele Agenda te verlengen tot en met 2021. Hetgeen in mei 2020 gecommuniceerd is aan de raad (M-20000244).

Vanwege de verlenging van een jaar van de 'oude' Culturele Agenda heeft het nieuwe beleidsstuk een doorlooptijd van drie jaar. Het cultuurbeleid loopt hiermee weer parallel aan de culturele beleidsperiode van het rijk en andere overheden die loopt tot en met 2024. Dit zorgt voor minder administratieve druk voor de sector en betere aansluiting op de gezamenlijke doelen van rijk, provincie en gemeente.

Voor de periode 2022-2024 formuleren we nieuwe uitgangspunten en beleidsdoelstellingen. De uitgangspunten zijn tot stand gekomen door aansluiting te zoeken bij landelijk beleid en culturele trends, door vele gesprekken te voeren met het lokale culturele veld (van amateurkunstenverenigingen tot professionele organisaties) en relevante stakeholders en voort te borduren op de culturele basis die reeds aanwezig is. Een hernieuwde Culturele Agenda met aangescherpte ambities en strategieën helpt om Heerlen te laten blijven bloeien. De maatschappij staat immers niet stil. De samenstelling van de bevolking en de interesses en motivaties van het publiek zijn voortdurend in beweging.

De missie voor de komende jaren is dat Heerlen een cultureel brandpunt is waar nieuwe horizonten worden ontdekt, waar ruimte is voor experiment en waar cultuur en erfgoed bijdragen aan levendigheid, gemeenschapszin en saamhorigheid. Middels drie pijlers geven we uitvoering aan deze missie. Te weten: (1) cultuur is overal en dichtbij, (2) een bakermat voor creativiteit, (3) en een stevige basis en hoge kwaliteit.

We bouwen daarmee voort op de oude Culturele Agenda en profileren Heerlen nog steviger als de creatieve en sfeervolle stad met een breed pallet aan culturele voorzieningen en kansen voor inwoners en bezoekers van alle achtergronden. Er is nadrukkelijk aandacht voor onder andere: cultuureducatie, ruimte voor jonge makers, het creatief aankleden van de openbare ruimte, een podium voor cultuurbeoefenaars, het

zichtbaar maken van ons erfgoed en het beschermen en behouden van archeologie en monumentale gebouwen.

Zo koppelen we SCHUNCK, als uitvoerder van Pit Cultuurwijzer, aan verenigingen en professionele instellingen. Via de LEA leggen scholen vast hoe ze ruimte maken voor cultuureducatie en houden we contact over de uitvoering. We organiseren een gestructureerd overleg met het voortgezet onderwijs over cultuureducatie, onderzoeken in gezamenlijkheid met het VO en culturele organisaties hoe culturele talentontwikkeling duurzaam in het voorgezet onderwijs verankerd kan worden en stimuleren dat het VO vooral van de lokale cultuuraanbieders in Heerlen gebruik maakt. Ook koppelen we het MBO in de stad aan culturele instellingen met als doel studenten hun vaardigheden zowel voor als achter de schermen te laten ontwikkelen. In samenwerking met de culturele instellingen zorgen we dat alle Heerlense basisschoolleerlingen kennismaken met de culturele instellingen in onze stad en starten we een pilot voor gratis busvervoer naar culturele instellingen en historische musea in Heerlen. Scholieren bieden we gratis toegang tot onze historische musea.

Op het vlak van amateurkunsten herijken we de beleidsregel subsidiëring amateurkunsten, waarbij de subsidiëring gekoppeld is aan enerzijds waardering en anderzijds bereik en impact op publiek. Ook stimuleren we de oprichting van een nieuw platform voor de amateurkunsten als onderdeel van Cultuurhuis Heerlen. Hiermee bieden we amateurkunstbeoefenaars een groter podium, worden verbindingen gestimuleerd, is de amateurkunst beter zichtbaar en kunnen vraagstukken van verenigingen worden aangepakt. Het platform moet eveneens ruimte bieden om met verenigingen op zoek te gaan naar eigentijdse manieren van publieksbenaderingen. Professionele organisaties vragen we om meer ruimte te bieden aan lokale cultuurbeoefenaars.

Om een goede onderlinge afstemming te bewerkstellingen binnen de culturele infrastructuur organiseren we een breed gestructureerd overleg met de culturele instellingen om in gezamenlijkheid te streven naar een brede programmering voor alle inwoners en brengen aanwezige drempels in kaart om knelpunten aan te kunnen pakken. Ook vragen we professionele culturele organisaties om in hun projectplannen op te nemen hoe zij nog meer vernieuwen en experimenteren met innovatieve publieksbenadering.

Komende jaren richten we ons op het zichtbaar maken van cultuurhistorie in onze stad. Zowel via ruimtelijke opgaven in het centrum als het ophalen van ideeën bij bewoners om de cultuurhistorie in onze stad en vooral ook in de buurten meer zichtbaar te maken. Daarbij zetten we het erfgoed op een eigentijdse, vernieuwende en artistieke wijze in de schijnwerpers. We wijzen komende beleidsperiode meerdere gemeentelijke monumenten aan en maken zichtbaar waar cultuurhistorisch erfgoed en vondsten liggen door middel van een archeologische beleidskaart en een erfgoedkaart. Ook stellen we een regeling op waarop eigenaren van gemeentelijke monumenten een beroep kunnen doen.

Talentontwikkeling ondersteunen we via culturele organisaties op het vlak van urban arts, film en podiumkunsten. De verschillende organisaties die actief zijn op het vlak van talentontwikkeling stimuleren we om in gezamenlijkheid een programma te ontwikkelen waarbij kunstenaars zich verhouden tot de stad. We bieden ruimte aan een nieuw urban arts platform om initiatieven en activiteiten van onderop te inventariseren, ontwikkelen en verbinden. Om zodoende deze opbloeiende sector beter zichtbaar gemaakt.

Op het vlak van Kunst in de Openbare Ruimte zetten we via een tweesporenbeleid in op straatkunst. Enerzijds de grote werken met een zeer hoge artistieke kwaliteit. Anderzijds kleinere speelse en gevatte werken. Daarbij starten we met een inventarisatie van de huidige kunst in de openbare ruimte en wijzen een selectie muurschilderingen aan als iconen van de stad. Via een digitale kaart worden bestaande en verdwenen muurschilderingen zichtbaar gemaakt en breed gecommuniceerd. In 2022 wordt het nieuwe beleid Kunst in de Openbare Ruimte voorgelegd aan de raad. Ook het evenementenbeleid zullen we herijken nu de crisis zijn einde nadert.

Verder voegen we ieder jaar binnen het concept de Stad als Speeltuin zowel kleine als grote interventies structureel toe aan de openbare ruimte om verbinding tussen gemeenschap en stad te stimuleren, om de stad speelser te maken en bewoners en bezoekers een gevoel van vrolijkheid te geven. Ook vereenvoudigen we de procedure om kleinschalige openluchtactiviteiten te kunnen organiseren in het centrum. Verder maken we de activiteiten, evenementen en culturele beleving in samenwerking met Heerlen Mijn Stad beter zichtbaar voor een breed publiek middels een complete digitale gids.

We houden het bestaande kwaliteitsniveau op peil houden, zetten nieuwe stappen binnen de culturele infrastructuur en staan open voor nieuwe partijen en ontwikkelingen. We optimaliseren de overeenkomst tussen gemeente Heerlen en de eigenaar van kasteel Hoensbroek, transformeren het Thermenmuseum naar het Romeins Museum, bieden De NIEUWE NOR de ruimte om zich door te ontwikkelen tot platform voor de populaire (muziek)cultuur en spil van de popketen, stimuleren Cultuurhuis Heerlen zich te positioneren als een platform voor amateurkunsten en werkplaats voor nieuw talent, zoeken in gezamenlijkheid met de musea naar oplossingen voor de depotproblemen, geven ruimte aan het Urban Arts festival en nieuwe evenementen om verder door te groeien, transformeren De Royal tot een levendige en toegankelijke filmhub voor deze regio. We hanteren daarbij een passend subsidiebeleid- en systeem en vragen de organisaties te reflecteren op o.a. de Cultural Governance Code om goed bestuur te stimuleren.

In de financiële paragraaf van de Culturele Agenda worden de ambities gekoppeld aan de middelen die nodig zijn om Heerlen middels cultuur een impuls te geven op vlak van levendigheid en leefbaarheid.

Kader
Wet op specifiek cultuurbeleid
MBP Heerlen

Kernthema:
Cultuur

Bevoegdheid
Raad

Voorstel
De Culturele Agenda 2022-2024 vast te stellen.

Argumenten

1.1 De intrinsieke waarde van kunst en cultuur is van belang voor een vitale stad

Wij willen de culturele sector blijven faciliteren om hun aanbod te behouden, te versterken en te vernieuwen waarbij publiek en makers centraal staan. Zodat inwoners en bezoekers zoveel mogelijk van cultuur kunnen genieten door het te beleven en te beoefenen. Dat stimuleert verbeeldingskracht, zet aan tot reflectie en biedt ontspanning: aspecten die een vitale samenleving kenmerken. De accenten in deze Culturele Agenda versterken zowel de maatschappelijke impact, onder andere door stevig in te zetten op cultuureducatie, als de economische impact door levendigheid en esthetiek te creëren en de stad aantrekkelijker te maken. De creativiteit die kenmerkend is voor cultuur eigen, kan een rol spelen bij de inrichting van de leefomgeving en in beter, toekomstbestendiger onderwijs.

1.2 Het cultuurbeleid biedt ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en geeft inhoud aan het onderscheidende profiel van Heerlen.

De Culturele Agenda 2022-2024 sluit aan bij de uitstraling van de stad. Heerlen is een creatieve stad met een familiaal karakter. De Culturele Agenda biedt ruimte aan creativiteit en autonome kunstenaars en speelt in op ontmoeting en sfeervolle belevingen. Kunstvormen zijn toegankelijk én dagen uit. Tevens zetten we middels dit cultuurbeleid in op kunstvormen die zich verhouden tot de stad en regio en haar inwoners.

1.3 De Culturele Agenda 2022-2024 sluit aan bij de beleidsperiode van rijk en andere overheden

De beleidsperiode van het rijk, de rijkscultuurfondsen, provincie Limburg en mede overheden in de Stedelijke Cultuurregio Zuid lopen eveneens tot en met 2024. We trekken gezamenlijk met de andere overheden op om aansluiting te vinden op culturele activiteiten en administratieve druk weg te nemen bij de culturele partijen.

1.4 De Culturele Agenda is tot stand gekomen met inbreng van betrokken partijen in de stad

Er zijn gesprekken gevoerd met culturele instellingen, amateurkunstenverenigingen, evenementenorganisatoren, onderwijsinstellingen en ondernemers. Mede door deze inbreng is de Culturele Agenda tot stand gekomen.

1.5 De Culturele Agenda 2022-2024 bouwt voort op voorgaand cultuurbeleid

Afgelopen jaren heeft Heerlen zich nog beter weten te profileren als belangrijke cultuurstad voor de regio. Er is ruimte geboden aan makers en de culturele infrastructuur heeft zich verder doorontwikkeld. De komende periode borduurt voort op de stevige basis die reeds gelegd is. De potentie van cultuur voor de inwoners wordt optimaal benut met een goede infrastructuur en vraagt op onderdelen om versterking en doorontwikkeling om relevant te blijven.

1.6 Het nieuwe beleid gaat nog nadrukkelijker uit van cultuur voor alle inwoners, ongeacht hun achtergrond

Cultuur heeft naast de functie van aanbieder ook steeds meer de rol van aanjager en regisseur van de dynamiek in Heerlen. De Culturele Agenda is er onder andere op gericht om mensen te betrekken die tot nu toe niet of nauwelijks betrokken zijn bij cultuur. Er moet een cultureel klimaat ontstaan dat toegankelijk is voor alle inwoners.

1.7 De Culturele Agenda 2022-2024 biedt ruimte voor vernieuwing en doorontwikkeling
Het succes van de ingezette weg op cultuurbeleid zorgde er afgelopen jaren voor dat het (financiele) plafond snel werd bereikt. Hierdoor kon de basis grotendeels op orde worden gehouden, maar stimuleerde dat weinig vernieuwing en doorontwikkeling. Via de Culturele Agenda 2022-2024 wordt er ruimte gecreëerd om Heerlen te laten bloeien met durf en aansluitend bij de actualiteit.

1.8 Cultuureducatie is nodig voor de brede vorming van kinderen
Cultuureducatie laat kinderen en jeugdigen groeien tot kritische volwassenen. Kinderen ontwikkelen talenten en maken kennis met schoonheid. Ze kunnen kunst duiden, hetgeen zorgt voor historisch besef. Het stimuleert eveneens creativiteit en een onderzoekende houding. De koppeling van het lokale onderwijs met de lokale cultuursector maakt kinderen bewuster van hun eigen omgeving.

1.9 Cultuur beoefenen zorgt voor ontmoeting en creatieve ontwikkelingen
Verenigingen, muziekbands en schilderclubs zorgen voor creatieve ontwikkeling, ontmoeting en plezier. Het is zodoende een belangrijke vorm van vrijetijdsbesteding de we koesteren. Tegelijkertijd is de aanwas van nieuwe (jonge) leden beperkt en is er behoefte aan kennisdeling. Een nieuw eigentijds platform van de amateurkunsten voorziet in de behoefte en heeft een belangrijke functie in het levensvatbaar en zichtbaar houden van de georganiseerde en ongeorganiseerde amateurkunst.

1.10 Podiumkunsten, Urban Art en film zijn genres waarmee Heerlen zich onderscheid
Op vlak van talentontwikkeling zetten we met name in op podiumkunsten, urban arts en film. Cinesud, gevestigd in Heerlen, wordt landelijk gezien als best practice op het gebied van film en met het Dutch Mountain Film Festival wordt jaarlijks de landelijke pers gehaald. Ook zijn de afgelopen jaren enorme stappen gezet op vlak van de Urban Arts met The Notorious IBE, HFC Dansschool en de door de rijksfondsen aangestelde urban matchmaker. The Notorious IBE is inmiddels stevig verankerd in de meerjarige cyclus van het rijksfonds voor Cultuurparticipatie en drukt een stevige stempel op de uitstraling van Heerlen. Op vlak van podiumkunsten scoort Heerlen al jaren hoog in de Atlas voor Gemeenten door de vele voorstellingen en hoge kwaliteit van de podia en festivals. Met de uitbreiding van de NIEUWE NOR komen er extra mogelijkheden om de bloeiende podiumkunsten te faciliteren met een van de meest toegankelijke kunstvormen, namelijk popmuziek, en deze kunstvorm verder door te laten groeien en stevig te verankeren in Parkstad. Tegelijkertijd blijven we de cultuur in de volle breedte ondersteunen.

1.11 De ontwikkeling van (jonge) makers is een investering in de toekomst.
Talenten dragen bij aan verandering en vernieuwing. Zij hebben het vermogen om met andere ogen naar de stad te kijken en zorgen voor nieuw elan. Deze creativiteit houdt de sector en stad alert en scherp en is passend bij de uitstraling van Heerlen. Het is niet alleen een ontwikkeling van de makers zelf, maar eveneens een ontwikkeling van de stad.

1.12 Kunst, evenementen en interactieve installaties maken de stad aantrekkelijk
Het centrum van Heerlen is de afgelopen jaren zienderogen veranderd. Het aanbod is stevig en trekt jaarlijks vele bezoekers naar de stad. Tegelijkertijd wordt de binnenstad mede door digitalisering anders gebruikt en blijft er veel leegstand. De openbare ruimte biedt veel kansen om een plek van ontmoeting te zijn middels creatieve speelse elementen, evenementen en kunst in de openbare ruimte. Het toevoegen van zulke activiteiten en elementen verstevigt het verblijfsklimaat.

1.13 Erfgoed geeft identiteit en betekenis aan ruimtelijke ontwikkelingen en stimuleert identiteitsgevoel
Inwoners waarderen zichtbaarheid van erfgoed in de openbare ruimte. Het visuele karakter en de gewortelde identiteit van de regio wordt middels erfgoed en archeologie gestimuleerd. Het ontsluiten van historische verhalen en zichtbaar maken van geschiedenis zorgt tevens voor verbondenheid met en een beeldbepalend karakter van de stad. Het behoud en versterking van ons erfgoed, ontsluiten van archeologie en aanwijzen van monumenten draagt in hoge mate bij aan de identiteit van de stad en de herkenbaarheid bij inwoners en bezoekers. Vanwege de onderhoudsplicht voor monumenteneigenaren, wordt een regeling gecreëerd waar de eigenaren beroep op kunnen doen.

Tegenargumenten en risico's
1.1 Het is nog niet duidelijk welke lange termijneffecten de coronacrisis heeft op de cultuursector
Met het uitbreken van de coronacrisis in maart 2020 en de maatregelen die de overheid sindsdien heeft genomen om die crisis te bezweren, is de samenleving ingrijpend veranderd.
Sinds de uitbraak van de pandemie bleek dat de samenleving creativiteit harder nodig had dan ooit. Cultuur prikkelt en stimuleert creativiteit. Daar bouwen we op voort in de komende periode. En hoewel er langzaam meer licht aan het einde van de tunnel gloort, kennen we nog niet exact de na-ijleffecten voor de cultuursector. Als deze structurele gevolgen hebben, dan zullen we proberen te acteren waar kan en kan dit vertragende effect hebben op de geformuleerde ambities.

Kosten en dekking
De reguliere begroting van het Kernthema Cultuur biedt de basis voor het verwezenlijken van deze agenda.
Tevens zijn er extra middelen nodig om het geschetste ambitieniveau van deze agenda te kunnen realiseren voor 2022 is dit een bedrag van € 335.000 voor 2023 en volgende jaren bedraagt dit € 385.000.

Deze extra gelden worden begroot op onderstaande kostenplaatsen.

Kostenplaats 60530001 Muziekpodia Nor

	2022	2023 en volgende
Begroot	€ 451.000	€ 451.000
Begrotingswijziging begroting 2022*	€ 120.000	€ 120.000
Geboekt tot voorstel	€	€
Verplichtingen	€	€
Saldo	€ 571.000	€ 571.000
Voorstel	€	€
Eindsaldo	€	€
Reserveringen	€	€

* De extra gelden zullen vanaf 2022 worden opgenomen in de begroting.

Kostenplaats 60530003 BKV en kunst in openbare ruimte

	2022	2023 en volgende
Begroot	€ 100.777	€ 100.777
Begrotingswijziging begroting 2022*	€ 50.000	€ 50.000
Geboekt tot voorstel	€	€
Verplichtingen	€	€
Saldo	€ 150.777	€ 150.777
Voorstel	€	€
Eindsaldo	€	€
Reserveringen	€	€

* De extra gelden zullen vanaf 2022 worden opgenomen in de begroting

Kostenplaats 60530006 Amateur podia

	2022	2023 en volgende
Begroot	€ 166.985	€ 166.985
Begrotingswijziging begroting 2022*	€ 25.000	€ 25.000
Geboekt tot voorstel	€	€
Verplichtingen	€	€
Saldo	€ 191.985	€ 191.985
Voorstel	€	€
Eindsaldo	€	€
Reserveringen	€	€

* De extra gelden zullen vanaf 2022 worden opgenomen in de begroting.

Kostenplaats 60530007 Beleid educatie en amateurkunst

	2022	2023 en volgende
Begroot	€ 449.894	€ 345.534
Begrotingswijziging begroting 2022*	€ 15.000	€ 30.000
Geboekt tot voorstel	€	€
Verplichtingen	€	€
Saldo	€ 464.894	€ 375.534
Voorstel	€	€
Eindsaldo	€	€
Reserveringen	€	€

* De extra gelden zullen vanaf 2022 worden opgenomen in de begroting.

Kostenplaats 6053008 Culturele evenementen

	2022	2023 en volgende
Begroot	€ 474.349	€ 474.349
Begrotingswijziging begroting 2022*	€	€ 35.000
Geboekt tot voorstel	€	€
Verplichtingen	€	€
Saldo	€ 474.349	€ 509.349
Voorstel	€	€
Eindsaldo	€	€
Reserveringen	€	€

* De extra gelden zullen vanaf 2022 worden opgenomen in de begroting.

Kostenplaats 60530010 Cultuur producties

	2022	2023 en volgende
Begroot	€ 150.000	€ 150.000
Begrotingswijziging begroting 2022*	€ 25.000	€ 25.000
Geboekt tot voorstel	€	€
Verplichtingen	€	€
Saldo	€ 175.000	€ 175.000
Voorstel	€	€
Eindsaldo	€	€
Reserveringen	€	€

* De extra gelden zullen vanaf 2022 worden opgenomen in de begroting.

Kostenplaats 6054000 Monumentenbeleid

	2022	2023	2024 en volgende
Begroot	€ 105.634	€ 105.634	€ 105.634
Begrotingswijziging begroting 2022*	€ 25.000	€ 50.000	€ 100.000
Geboekt tot voorstel	€	€	€
Verplichtingen	€	€	€
Saldo	€ 130.634	€ 155.634	€ 205.634
Voorstel	€	€	€
Eindsaldo	€	€	€
Reserveringen	€	€	€

* De extra gelden zullen vanaf 2022 worden opgenomen in de begroting.

Communicatie
Na vaststelling van de Culturele Agenda door de Raad wordt er een persbericht verspreid. Ook worden de culturele organisaties en stakeholders van Heerlen op de hoogte gebracht van deze agenda en uitgenodigd om bij het maken van plannen en voorstellen zich te richten naar dit kader. Tevens organiseren we een bijzondere publieksaftrap in samenwerking met cultureel Heerlen.

Evaluatie
Middels de Cultuurmonitor wordt aan alle inwoners van Heerlen gevraagd in hoeverre ze gebruik maken van het cultuuraanbod in de stad en hoe ze dit waarderen. De jaarverslagen van en jaarlijkse evaluatiemomenten met de diverse organisaties bieden hiernaast inzicht in de stand van zaken van het cultuurbeleid van Heerlen.

Planning, procedure en uitvoering
Na besluitvorming worden alle culturele organisaties op de hoogte gebracht van de nieuwe agenda. Deze hebben ook op voorhand mogen meedenken over de Culturele Agenda.

Bijlagen
- Culturele Agenda 2022-2024
- Persbericht Culturele Agenda

Burgemeester en wethouders van Heerlen,

de gemeentesecretaris a.i.	de burgemeester,
L. Schouterden	drs. R. Wever

Dit voorstel is digitaal ondertekend en is daarom niet voorzien van handtekeningen.

raadsbesluit

De raad der gemeente Heerlen;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 21 september 2021 registratienummer BWV-21001346;

gezien het advies van de raadscommissie ;

besluit:

Aldus besloten tijdens de vergadering van de raad van de gemeente Heerlen van

de griffier, de voorzitter,

drs. T.W. Zwemmer drs. R. Wever